עין משפט נר מצוה

ב א מיי׳ פ״ו מהל׳ יבום הלכה כח סמג עשין לא טור״ע אה״ע סימן קנב סעיף יב:
ג מיי׳ שם הל׳ כא טור״ע שם סעיף ז:
ד ג מיי׳ שם הלכה יד טור״ע שם סעי׳ ח:
ה ד מיי׳ שם הלכה כב טור״ע שם סעי׳ ז:

תוספות ישנים

וכולן. אם ממו. הך מתני׳ הו״ל לא זו אף זו לא זו ממו דבדין הוא לדרותיהן מותרות דאין הערות קיימת בשעת יבום אלא אפילו מיתו דאיתא דאיתא הערות קמן מ״מ צרותיהן מותרות ול״מ מיתו דכמו אלא נשאת מעולם לו דמי דהמיתון קא עקר קדושי קמאי ופשיטא לדרותיהן מותרות אלא אפילו מתגרשו דעשה מעשה קדושין גמורים אפ״ה צרותיהן מותרות ול״מ מתגרשו דבשעה שמת לא היתה עדיין עמו בתורת איסות כפי שעשה מעשה לעקור קדושי אלא אפילו נמצאת אלונית דבשעה שמת היתה הערות עמו בתורת איסות כפי אלא עשו מעשה לעקור הקדושין אלא הם בטוף כמו שהם בתחלה אפ״ה צרותיהן מותרות משום דהוי כמי אלא היתה אשתו: **א)** וה״ר ר׳ יעקב מקולניל מפרש דמאי אמרת דלמא אלונית היא ול״ל לא היתה אשת אחיו. כפי שאילו היה יודע שהיא אלונית לא קדשה. כמו כן נמי אם היה יודע בגירור שיעות כשהיא קטנה לא יקפיד דומן מועט כ״כ אם היא אלונית. ועוד ר״ל דהא דאמרינן קטנה אינה מתיבמת שמא תמצא אלונית היינו לצטוי לתתה להנשא לשוק דשמא תמצא אלונית ונמצא שיש לו ליבם הלה לפי שהלה זקוקה לו והיינו כי הכא: ליתני לאחות אשה בריאה. ועקה הא דאמרי׳ פ׳ ד׳ מיתות (סנהדרין מט:) כל מקום שאנו מבטלים דבר מגין אין מוקדם ומאוחר והלכך מאי קשיא ליה הכא ליתני אחות אשה כו׳. ואית דמתלי דכי אמרי׳ אין מוקדם ומאוחר ה״מ היכא דקא חשיב המגין לגבי מעשה כגון ז׳ מעמים (נדה פח:) וקאמר דכל מקום דאמר דבר מגין אין מוקדם ומאוחר חוץ מז׳ מעמים וסדר יומא (יומא ס.) דבקאמר התם. ופ״ל ״ל דבכי דאמרינן אין מוקדם ומאוחר אשה עשה מבמאוחר מוקדם לא קדמין בה. מיהו מ״מ צריך לתת טעם בדבר למה הקדים המאוחר והכא נמי נכי דאין מוקדם מיהו מ״מ כיון דמן הדין הוה ליה למתני לאחות אשה בריאה צריך לתת טעם למה לא הקדימה ומש״ה קא מיבעיא ליה ליתני לאחות אשה בריאה:

מוסף תוס׳

א. בשקדש אחיו על מנת שאפי׳ תמצא אלונית תהא מקודשת, אבל קדשה סתם תחייבם ואין בכך כלום. רמב״ן. ב. דומיא דנתגרשו שהוא בחיים. מ״ש הש״ס. [ד]גלי אדעתיה דלא ניחא ליה. תוס׳ הרא״ש. ג. [ו]כל זמן שלא הכיר בה מימיו לא מחזקינן ליה במקפיד, ואיפשר דלגבי איסורא חששו שמא לא יקפיד ולפיכך אסורה לאחיו ספיקא דאורייתא. רמב״ן. ולדברי רבי׳ מתני׳ וכו׳ בשלא הכיר בה בשעת קידושין והכיר בה בסוף והקפיד ומת, הא לא הכיר כלל, צרותה חולצת ולא מתיבמת שמא לא יקפיד ועל דעת כן נמי קדש. שם. ד. דכי אסר רחמנא צרות ערוה במקום מצוה הוא דאסרה והא כיון דאילונית היא

מסורת הש״ס

א) קדושין מד: [וקמן יב. ג:], **ב)** [וקמן קז:], **ג)** ב״ב קח: [נדרים נ. מיר ב: ב״ק יח: זבחים מח. בכורות יב. וקמן ל. לב. ר״ה יב.], **ד)** [ויקרא יח], **ה)** [דברים כה], **ו)** [דף ג:], **ז)** [וקמן נ.], **ח)** [וקמן ג:], **ט)** בס״ל וטסף: ספק, **י)** [וקמן נ.], **כ)** [וקמן יב. ד״ה תני סיני],

מוסף רש״י

וכולן. ע״ו עריות שנאנינו שפוטרות לצרותיהן ולבות צרותיהן מן החליצה ומן היבום, וילף לה מקרא שהעריות הטופלת ליבום לפני קרוב שהיא עליו בכרת פטורה ופוטרת לצרתה, וכולן העריות אם מתו. קודם שמת הנעל, או מיאנו. בנעל, או נתגרשו. דכשמת ונפלה הלה לפני היבם לא צרת ערוה היתה ולא פטרה ערות לצרותיה ומותרת ליבם (קדושין מד:). **וכל היכולה** למאן ולא מיאנה. בתו קטנה הנשואה לאחיו ולא קיבל אביה קדושין, כגון שהשיאה אביה אחיה לאחר ומתגרשה והיא יתומה בחיי האב ויכולה למאן ולא מיאנה בו ומת, צרתה חולצת. שאין זו צרת הבא להיפטר משום צרת ערוה, הואיל והבא יכולה למאן אינן נשואין גמורין, **ולא מתיבמת.** הואיל ולא מיאנה הבא הויא לה כך צרת ערוה ממקצת (לקמן קז:).

מוסף תוס׳ (המשך)

דבלאו ערות נמי לא חזיא לייבום הוי צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה. רש״י לקמן יב: ה. דס״ד למיסרה כשנמצאת אחר מיתה משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו דאאסר לעיל צרת בתו מממאנת. לקמן יב. תוס״ה תני. ו. דכצרת ערוה דמיא ואסורה להתיבם. רש״ל. ז. צרתה חולצת ולא מתיבמת, אלמא ע״י קידושין דדבנן מיתסרא צרה. ריטב״ם, ח. בבי כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה. תוס׳ הרא״ש. ט. ואיכא למימר אילונית אפי׳ גיטא נמי לא בעי. רמב״ן. י. על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים. תוס׳ הרא״ש. יא. קתני, כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים. תוס׳ הרא״ש. יב. אלו הייתי יודע שכן לא הייתי מגרשה. רמב״ן. יג. דאי בולא כלום נפקא מאי הקנתיה כשלא יחזיר ממילא מקלקלא. רמב״ן. יד. חז ודאי צריכה גט אלא שאין לה כתובה. מאיר. טו. [ו]מאי חשש קלקול איכא. רשב״ם. טז. ולעולם אילונית גמורה בכדי נפקא ואפי׳ גט מדבריהם אינה צריכה. רשב״ם. יז. דבהא מודה ר׳ ישמעאל דאינה ממאנת. תוס׳ הרא״ש. יח. שהרי לא היתה אשתו מעולם. תוס׳ הרא״ש. יט. [ד]משמע דנמנו וגמרו לאפוקי מדר׳ ישמעאל. נדה נב. תוד״ה קדושי. כ. וזאת נבעלה שהרי בנה מורכב על כתפה. שם. כא. [ד]קאמר שמואל בהדיא בודקין למיאונין. שם. והא דאמר שמואל בפ׳ ב״ש (יבמות קט:) ובהמדיר (כתובות עג.) קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונישאת צריכה גט משני משמע דאינה מקודשת לראשון מדצריכה גט משני, היינו מן התורה, אבל מדרבנן צריכה גט מראשון דמשהגדילה אינה יוצאה במיאון. שם. כב. ומתני׳ ס״ל כותיה בקידושי טעות אבל לא בקידושי קטנות. תוס׳ הרא״ש. כג. [אלא] לרווחא דמילתא נקט זו. מ״ש הש״ס.

ב: **אוֹ שנמצאו אילונית.** דאילונית קדושי טעות הן ולא היתה אשת אחיו ותימה [דלמרינן] (לקמן ד׳ פא:) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו׳ קטנה שמא תמצא אילונית ואמאי מתייבם ממה נפשך דאם אינה אילונית שפיר מייבם ואם היא אילונית נמי שרי דלא היתה אשת אחיו ואר״ת דהתיר בקבלה עילויה [א] וכה״ג משני בריש בן סורר (סנהדרין פט:) [א] וה״ר אברהם מבורגויילה תירץ בנמצאת אילונית בחיי אחיה והקפיל [ב] אבל לאחר מיתה דלמא אם היה קיים לא היה מקפיל [ג] ולא נהירא דבהדיא קתני בתוספתא (פ״ו) נמצאו אילונית בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה לרותיהן מותרות ובגמ׳ [ד] אפרש בע״ה למאן דאמרי צרת בתו אילונית אפי׳ בהכיר בה [ד] מאי חידוש השמיענו בתוספתא בין בחיי בין לאחר מיתה [ה] וא״ת דהכא משמע דאילונית לא בעי גט [אפי׳ מדרבנן] דאי בעיא היתה צרתה חולצת ולא מתייבמת [ו] כדתנן במתני׳ כל שיכולה למאן ולא מיאנה כו׳ [ז] ובכתובות בפרק אלמנה (דף ק:) תנן הממאנת והשניה והאילונית אין להם כתובה משמע הא גיטא בעיא דאי דייק בהמדיר (כתובות דף עג. ושם) [ח] וי״ל דהתם נקט האי לישנא משום דלא מצי למנקט אין לריכין גט משום שניה דקתני בהדייהו [ט] תדע דע״כ ממאנת לא בעיא גיטא א״כ בהמדיר לא דייק הכי אלא משום דבריש קתני [י] אינה מקודשת וכסיפא [יא] תנא שלא בכתובה והא דתנן בהשולח (גיטין דף מו: ושם) המוציא אשתו משום אילונית לא יחזיר ומפרש משום קלקולא דשמא תנשא לאחר ויהיה לה בנים ויאמר כו׳ [יב] וממצא גט בטל ובניה ממזרים דמשמע בעיא גט [יג] אר״י דהתם במוציאה משום ספק אילונית שאין הסימנים ניכרים יפה [יד] תדע דקתני סיפא נשאת לאחר והיו לה בנים ואילו ולאי אילונית אין לה רפואה [טו] דבהעדל (לקמן עט:) פליגי ר״ע ור״א בסרים חמה אם חולין וחולין לאשתו שיש לו רפואה ובאילונית לא משכחן דפליגי [טז] אף על גב דבקידושה על תנאי וכנסה סתם איכא למ״ד בהמדיר (כתובות עב:) דבעיא גט הייט דוקא בשאר מומין דאיכא דמחיל אבל אילונית שום אדם אין מוחל ואפי׳ לאביי דמפרש טעמא משום דאין בועל בעילת זנות היינו בשאר מומין דמסיק אדעתיה ובדעתו אפי׳ יהיו בה מומין בועל לשם קדושין אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק אדעתיה ומשום חשש אילונית לא יהא בועל לשם קדושין:

ואי אתה יכול לומר בחמותו שמיאנה. וא״ת משכחת לה מיאון בקידושי טעות דתנא דבי ר׳ ישמעאל אפי׳ בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה ותירץ ריב״ן דממני׳ איירי בקטנות [יז] ועוד אמר ר״י דבקידושי טעות מצי למימר דאפי׳ מיאון אינה לריכה [יח] ולא הוה מצי למתני׳ בסיפא כל שיכולה למאן כו׳ וממתני׳ דר׳ ישמעאל לאו דוקא דאפי׳ לא מיאנה לאו אשתו היא ואם עדות היא דאתה מותרת מיהו בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) משמע דבקידושי קטנות [נמי] איירי ר׳ ישמעאל גבי בתו של ר׳ ישמעאל שבאת למאן בבית המדרש ובנה מורכב על כתיפה ורבתה בכיה בבית המדרש ואמרו דבר שאמר אותו לזיק יכשל בו זרעו ונמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ג׳ שערות ומשום ר׳ ישמעאל קאמר דנמנו [יט] לגימר משום דר׳ יהודה נמנו לאמר עד שירבה השחור על הלבן דהא מודה רבי יהודה בנבעלת לאיש יכולה למאן [כ] והא דפריך בפרק נושאין על האנוסה (לקמן ק: ושם) וממאנת מי קא ילדה ומשני בקידושי טעות כר׳ ישמעאל הא דשביק קידושי קטנות לאיירי בהו לאו משום דמודי ר׳ ישמעאל בקידושי קטנות אלא משום דההיא סוגיא אליבא דשמואל ושמואל לא סבר לה כרבי ישמעאל בקידושי קטנות כדמוכח בפרק מי שמת (ב״מ קטו: ושם) [כא] אבל בקידושי טעות סבר כוותיה כדאמר בהמדיר (כתובות עד. ושם) קידש על תנאי ובעולה אינה לריכה הימנו גט והיינו כרבי ישמעאל ולריך לומר מתני׳ לא כרבי ישמעאל [כב] והא דקאמר בגמרא (דף ט.) בפלוגתא לא קמיירי היינו דוקא אמנינא דט״ו בקונטרס אבל בתו מנשואתו מערות אשה ובתה נפקא דלא גרע מבת אשתו וא״ת והיכי נפקא והא אין מזהירין מן הדין כדאמר לקמן בפ״ב (דף כב:) גבי אחותו בת אביך (היא) אז בת אמך דלריך למכתב אחותך היא לחייב על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מן הדין ואר״י דלא דמי דהתם לא מיירי קרא אלא באחותו אשה מן האב ומן האם דבת אביך אז בת אמך ממעט מן האב שלא מן האם ומן האם שלא מן האב וכדמפרש קרא בהדיא מולדת בית אז מולדת חוץ (ויקרא יח) דמתרגמינן דילדא **ואשת אחיו שלא היה בעולמו.** כגון דאובן שמת בלא בנים ונולד לו לאחר מיתה ושמו לוי ועמד שמעון וייבם אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו שתיהן לפני לוי שתיהן פטורות לפי שאשת דאובן שנשאת לשמעון אסורה ללוי ועונש כרת עליה לפי שאשת אח בכרת כשאר עריות שנפרשה לכתיב בבולהו כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו [ז] ובמקום מלות יבום כשמת בלא בנים שריה רחמנא ואשת אחיו שלא היה בעולמו שמת קודם לידתו לא שרא ליה דכתיב [ח] כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם והלכך משמת דאובן נאסרה על לוי איסור עולם כאשת אח שיש לה בנים ואפילו עכשיו שנפלה לפניו מכח בשואי אחיו שמעון שהיה בעולמו אסורה לו בשביל דאובן וכשם שהיא אסורה לו כך צרתה אשת שמעון שאחרת אסורה דלפיכן [ט] על כל העריות העומדות עליו בכרת שנפלו לפניו ליבום עם לרותיהן ששתיהן פטורות ואם נשאן עונש כרת שמאחר שפטרן הכתוב עומדות עליו באיסור אשת אח שיש לו בנים: **ולנו.** שמת בנו ונשא אחיו כלתו אסורה לו לעולם ואפילו לאחר מיתת בנו: **וכולן שמתו.** שמתה בתו קודם לאחיו או מיאנה. והיכי משכחת לה מיאון בבתו והרי הוא קיים ואין מיאון אלא ביתומה משכחת לה כגון שהשיאה השיאה לה לאחד ונתגרשה כשהיא קטנה ושוב אין לאביה רשות בה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קטנה ויצאה במיאון ובפ׳ ב״ש (לקמן קט.) קרי לה יתומה בחיי האב. ואם נתגרשה מאחיו או מיאנה באחיו או נמצאת אילונית שמקחו מקח טעות ולא הויא אשת אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינה אשתו ומתייבמת לרתה: **ואי אפשר יכול לומר כו׳.** שכבר ילדו מאחר קודם שנישאו לאחיו הלכך לאו אילונית היא ומיאון נמי ליכא שהרי גדולות הן ואין ממאנת אלא יתומה קטנה כדמפרש לקמן בפ׳ ב״ש: **כשם שבטו פטורה.** שהרי אסורה לו ואין שם אח אלא הוא כך לרתה פטורה כדיליף בגמרא [י]: **הלכה לרת בטו וגשאת לאחיו השני.** דהיכא דיש לה אחר ששתיהן מותרות לו אין פטורות שהרי יש כאן מלות יבום ומתייבמת האחת והשניה פטורה לכתיב את בית אחיו (דברים כה) בית אחד הוא בונה ולא שתים [לקמן מד.]. ואם ייבם האחד את לרת בטו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים וחזרו ונפלו לפניו: **כשם שלרת בטו פטורה.** שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון שנפלה עם בטו לפניו ופטורה בטו היימנו והרי היא עליו כאשת אח שיש לו בנים ואסורה לו עולמית: **כך לרת לרפה.** אשת אחיו השני שאחרת פטורה שזו פוטרתה. וטעמא יליף בגמרא [יא] מלגרוע (ויקרא יח) שלרת ערוה פוטרת לרתה: **ואפי׳ הם ק׳.** אחיה והלכה לרת לרתה של בטו ומתיימבת לאחיו השלישי ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן נאסרות על זה וכן לעולם: **לרפה מוסרת.** להתייבם לו שהרי בשעת זיקת יבום אינה לרתה: **ולו היכולה למאן.** כגון שהערוה קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו שהיל וקידושיה אינה אלא מדרבנן [יב] וזיקת נפילתה מדרבנן [יג] אינה פוטרת לרתה מן החליצה ולהתייבם לאסורה כדמפרש טעמא בגמרא [יד] שלרת לרת ערוה: **גמ׳ מדי דווקא.** עריות מה שפטורות מן הייבום: **מאחום אשה יבפינן.** לקמן בשמעתין [טו:]: **ור״ש היא.** דאמר בפ׳ ד׳ מיתות (סנהדרין מט:) שריפה חמורה ולהכי תנא ריש״ש בתו ובת בתו כולהו עד אם חמיו בשריפה: **בחמותו דיבמ.** ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו (ויקרא כ): **דלמו.** בסקילה בפ׳ ד׳ מיתות (שם דף נג.). וכל שאר עריות דמתני׳ אינן במיתת בית דין אלא בכרת: **כיון דאתיא מדרשא.** ליאסר עליו חביבא ליה לתנא ואקדמה בריש״ש. ולקמן [נ.] מפרשי לה: כולהו

מוסף תוס׳ (המשך)

שמואל בפ׳ ב״ש (יבמות קט:) ובהמדיר (כתובות עג.) קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונישאת צריכה גט משני משמע דאינה מקודשת לראשון מדצריכה גט משני, היינו מן התורה, אבל מדרבנן צריכה גט מראשון דמשהגדילה אינה יוצאה במיאון. שם. כב. ומתני׳ ס״ל כותיה בקידושי טעות אבל לא בקידושי קטנות. תוס׳ הרא״ש. כג. [אלא] לרווחא דמילתא נקט זו. מ״ש הש״ס.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כולהו נמי. לענין פטור ייבום מדרשא אתיין מאחות אשה: **עיקר איסורייהו.** שאסורים משום ערוה בכל מקום בהדיא כתיב בהו אבל בתו מאנוסתו לאיירי בה במתני' עיקר איסורה מדרשא אתיא: **אחיא הנה הנה.** לאיסורא אתיא זמה וכן בת בתו ובת בנו יליפא מערות אשה ובתה לא תגלה (ויקרא יח) והרי בתו מאשתו בכלל בת אשתו אבל בתו מאנוסתו לא משתמעא דכתיב ערות אשה ולשון איסות דעל ידי קידושין משמע וגלי רחמנא בבת בתו ובת בנו מאנוסתו בהאי קרא ערות בת בנך או בת בתך [שם] וסכא לשון איסות לא כתיב ואכתי בתו לא כתיב הכא וילפינן בג"ש כתיב הכא בקרא דאנוסה כי עבותך הנה וכתיב בקרא אחריני דאיסות שאר הנה מה התם בתו בבת בתו אף כאן בתו בבת בתו: **אחיא זמה זמה.** לשריפה כתיב הכא בבתו מאשתו זמה היא וכתיב בשריפה זמה היא באש ישרפו אף כאן שריפה ובתו מאנוסתו הא יליפינן מהנה הנה מבת אשתו: **ליתי אחות אשה לבסוף.** דכולהו מינה ילפי' לענין פטור ייבום (קמן[ד]): **להאי בנא.** כל איסור [אחותא] ליתני לבסוף ויקדים כלתו לאחותו כי היכי דמיהוי אחות אשה לבסוף: **קורבי קורבי.** הגך דקריב ליה טפי נקט בריש': **דקרובי עצמו.** ואין בכולן קרובות כאלו: **למטה דידה.** דאשתו ואע"ג דהגך לאו משום קורבה דידיה אסירן ליה: **למעלה דידה.** ממונו. ולמעלה דידיה לא מצי למיתני מידי דהא אמו לא אתיא ליה לייבום שהרי אסורה לאחיו מאביו משום אשת אביו: **ופני אחותו ואחות אמו דקרובי עלמו.** טפי מכלתו דכלתו לאו קרובתו היא אלא מכח קדושי בנו נאסרה עליו: **וכדין הוא דליקדמה לכלתו מקמי אשת אחיו אלא היא בעולמו: דלאו משום קורבא הוא דאסור.** כלומר וכיון דקרובין נקט ואזיל וכלתו ואשת אחיו אלא היה בעולמו ואשת אחיו מאמו לאו משום קורבא דידיה הוא דאסירן ליה בדין הוא דליתני כלתו מקמי אשת אחיו אלא היה בעולמו ומקמי אשת אחיו מאמו נמי משום דכלתו חמירא טפי מנייהו והוה ליה למנקט חומרי כיון דלא מצי למינקט קורבי: **מאי איריא דקני פוטרת.** דמשמע פטורות הן ולא בעי מייבם: **ליתי אוסרת.** דהא ודאי אסורות הן מאחר שאינן זקוקות לייבום וקיימי באיסור אשת אח: **ר"א אוסרת.** לייבום. ומחילה לא משתמעא מהכא שאין איסור בחליצה והוה אמינא מימחלן חלצי על כרחו שאין אשת אח מאד בלא בנים נפטרת בלא חליצה: **מאי קעביד.** והלכך לא שייך לשון איסור בחליצה אלא לשון פטור: **אומה לא.** שייך [לשון] איסור הא ודאי שייך שאם אתה אומר מותלת אחי למימר מתיימת: **כיון דבמקום מצוה יבום הוא דאסירה.** לרת הבא וכדמפרש במתני' דמשפטרה הכתוב מזיקת יבום קיימא ליה בשאשת אח שיש לו בנים: **שלא במקום מצוה שריא.** כגון נכרי שנעשה חתנו ולו אשה אחרת ומת מותרת אשתו לאחיו כדתנן לקמן (דף יג.) גבי שש עריות חמורות מאלו במתני': **משום הכי הנא פוטרת.** דאי תנא אוסרת משמע שהבא אוסרתה עליו ליקח [וק"ן] שלא במקום מצוה אבל פוטרות לא משמע איסורא משום לתה של בת אלא הבא פוטרתה מייבום ואיסורא דהויא באיסור אשת אח שיש לה בנים ומשום אשת אח הוא דמיתסר שלא במקום מצוה דליכא איסור אשת אח עלה שריא: **וליתני מן הייבום לחודיה.** דהא עיקר מצוה היא וחליצה ממילא משמע: **ר"א מיחלן חלצה.** שלא להפקיע מצות ייבום לאבל יבומי לא משום גזירת הכתוב דלגרור [ויקרא יח] קמ"ל מתני' הואיל ופטרה הבא מזיקת יבום פטורה מן החליצה ©וכל היכא דאמרינן חולצת ולא מתייבמת משום ספקא הוא: **וליתני יבום גרישא.** דהוא עיקר דהא כתיב אם לא יחפוץ האיש לקחת וחלצה (דברים כה) הא אם חפץ לייבם מייבם [לקמן מד.] אבל אשת אחיו לא יבום גרישא: **אבא שאול היא.** כפ' החולץ (לקמן נט:) אבא שאול אומר הכותב ינמתו לשום גוי ולשום מישות כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר: **מגיגא דרישא.** הרי אלו פוטרות דמשמע אלו ותו לא: **מגיגא דסיפא.** דמשמע ט"ו ותו לא: דאיכא דהכי משמע קרא דאם לא יחפוץ וגו' ובאו השערה כדמשמע בפ' שתי מדות (מנחות צג.) רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר אתיא סמיכה מזקני העדה וכו' ואותו היה רבו של רבא. תוס' הרא"ש. ד. שאינה קורבת אח גמורה כיון שלא היה בעולמו ולגבי ייבום לא השיב אחיו. ריטב"א. ז. [ד]דרך התנא להשמיענו ברישא בקוצר מילתא דשמעינן בהדיא ממשנה אחרת. מ"י הנאם. ח. [ד]הואיל ונפטרה מזיקה איסורא ממילא רכיב עליה. כ"פ מן הסכ. ט. וא"ת מ"מ תיקשי ליה כדפריך תלמודא דניתני מן החליצה לחודיה ור"ל וכו'. מ"ש הנאם.

מסורת הש"ם

א) חגיגה יא: סנהדרין נא. עח: פז: כריתות ה., ב) [לקמן נג. סוטה ב. סנהדרין נ: נדה נ.], ג) [לקמן כ. ל. מא. מד.], ד) לקמן לט: קט., ה) [ע"כז], ו) [וע' תוס' חגיגה יא: ד"ה דאמר וכו' ותוס' כתובות נו. ד"ה אמר ותוס' כ"ב פז. ד"ה מי כלן ותוס' מנחות צג. ד"ה רב סמכא ותוס' מולין קי. ד"ה איכא], ז) [וע"ע תוס' מנחות צג. ד"ה הכל סומכין],

תורה אור השלם

1. עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתֶּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה:
ויקרא יח י
2. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שְׁאֵרָה הֵנָּה זִמָּה הוּא:
ויקרא יח יז
3. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זִמָּה הוּא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאָתְהֶן וְלֹא תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם:
ויקרא כ יד

גליון הש"ם

גמ' אם אתה אומר חולצת בתיבמת. לקמן דף לא ע"ל תוספות דף ס ע"ח: **רש"י** ד"ה ה"א מיחלין חלצה וכו' וכל היכא דאמרי'. עי' לקמן ד' כט ע"ל ותע"ש:

מוסף רש"י

אתיא הנה הנה. לאיסורא, **אתיא** דזימה דזימה. לשריפה, כתיב בנשואין שארה הנה דזימה היא, וכתיב בתוספן מי ערוותך הנה, מה הנה דאמור בנשואין עשה הכתוב בתה כבת בתה וכבת בנה, אף בתוספן עשה הכתוב בתו וכבת בנו, אתיא זימה זימה לשריפה, מאחר שלמדת אנוסה מנשואה, ובנשואה כתיב דזימה היא, כמה דכתיב באנוסה דמי, וחזור ולמוד בה שריפה מאיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהן (חגיגה יא:). **וכל שאינה עולה.** לבית דין **ליבום.** שאינה זקוקה לחתיים (לקמן מד.) **אינה עולה.** הסערה לפני הזקנים לחליצה (לקמן מא:) דכתיב (דברים כה) אם לא יחפוץ האיש לקחת יבמתו וחלצה (לקמן לו.).

מוסף תוספות

א. דאישות משמע שנבעלה. תוס' הרא"ש. ב. ונכנסה לחופה ולא נבעלה מקריא נמי שאר. תוס' הרא"ש. ג. שהיה תלמידו של רב. תוס' רי. מוס' הרא"ש. ד. ואיך יתכן דרב יצחק בר אבדימי שהיה רבו של רב שהיה חי עד רבא. שם. ה. אחר שהיה בימי רבי כדאיתא בשבת (מז:) אמר רב יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המדרש ובקשתי להדיח לו קרקע ואפשר שאותו היה רבו ועוד אחר היה חבירו של רב חסדא כדמשמע בפ' שתי מדות (מנחות צג.) רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר אתיא סמיכה מזקני העדה וכו' ואותו היה רבו של רבא. תוס' הרא"ש. ו. שאינה קורבת אח גמורה כיון שלא היה בעולמו ולגבי ייבום לא השיב אחיו. ריטב"א. ז. [ד]דרך התנא להשמיענו ברישא בקוצר מילתא דשמעינן בהדיא ממשנה אחרת. מ"י הנאם. ח. [ד]הואיל ונפטרה מזיקה איסורא ממילא רכיב עליה. כ"פ מן הסכ. ט. וא"ת מ"מ תיקשי ליה כדפריך תלמודא דניתני מן החליצה לחודיה ור"ל וכו'. מ"ש הנאם.

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ז מהל' יבום הלכה יט:

תוספות ישנים

אבר רבא אתיא הנה הנה לאיסורא. בבתו מאנוסתו מבתו מנשואתו ובקרא דערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה כתיב אשה ובתה אישות ועשון אישות ע"י קידושין משמע. וא"כ (ס"ל) [הייינו] נשואין, וקשה דאישות משמע שיש בה ביאה וא"כ נכנסה לחופה ולא נבעלה לא יצא בה איסור חל לא יתכן. לכן כ"ל משום דגבי אשה כתיב שאר בשר דכתיב ה) אשרה כתיב ואין שאר אלא מן הנשואין אבל בלא ביאה שפיר קרויה שאר כיון שיש בה נשואין. הלכך מרבינן שפיר בנכנסה לחופה ולא נבעלה כיון שיהיה יורש אותה משום קרא דבשאר אע"ג דלא נבעלה בנשואין קורבה הן ומקרו שאר: **ואתיא** זמה זמה בתו מנשואתו ממנשואתו לשריפה ובתו מנשואתו מהנה הנה: ואין לתקשות ג"כ הול"ל ואתיא הנה הנה. וי"ל דליף בתו מאנוסתו מבתו מנשואתו מה להלן הנה חמה עמו אף כאן הנה חמה עמו: **אי** הנא אוסרת הוה אמינא ממלן אלמה. וא"ש הריני מני לגימר כן דלמא הוה אני אוסרות מן החליצה ומן הייבום. וי"ל דרוקא לגמר ולאני אוסרות דוקא מלן דקבלי לגמר [והדר] קאמר אלמה לא שייך בה שפיר איסור בחליצ' אתה אומר מולצת מתיימת וקאמר מין דבמקום מצוה אסירא לה לאחיו ובלא במקום נשאת לאחיו אבל אשת אחיו מצוה כגון שנשאת לאדם מן השוק שאינו אחיו לגרסה שריא מ"ש הני פוטרת דאי תנא אוסרות דומיא דאשת אשאיסור עריות עומדת לעולם על הלרה והוה אסרין [גם] שלא במקום מצוה דאמרינן השתא במקום מצוה אסירא שלא במקום מצוה לא ס"ש אבל השתא דאני פוטרות ומשמע שהעריות פוטרת הלרה ממנות יבום ועושה אותה כמאן דליכא מצוה ואסירא כאשת אחיו שלא במקום מצוה אבל דליכא יבום לא עביד ערות אדרי ומרא לרה. ואם תקשי היאך נוכל לומר דאי הוי היה הני אוסרות דאפילו שלא במקום מצוה הא הני ממתני' מן החליצה ומן הייבום אלמא דלא מייבי אלא במקום מצוה אלא כ) כדפי' הקונטרס דליפרן לה מכ"ש קמ"ל הא דתני פוטרות דמשמע שבשביל הערות אין הלרה נאסרת כלל שלא במקום מצוה: וקוה אמינא מיחלן חלצה. וא"ת אפילו הנא מן הייבום לחודיה הוה דעבדא דאונס הוה אמינא דאוסרות ליימס. אבל מחלן חלצה בעל כרחה קמ"ל פוטרות דאינן ובוכל הכא דאמינא דאוסרות ליימס ר"ש הוה אמינא מחלן חלצה אם היא רוצה קמ"ל כל העולה וכו'

כולהו נמי מדרשא אתו נהי דלענין ייבום אתיין מדרשא עיקר איסורייהו בהדיא כתיב בהו בתו עיקר איסורא מדרשא [6]**דאמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי אתיא** [1]**הנה הנה אתיא** [2]**זמה** [3]**זמה השתא דאמרת כל מלתא דאתיא מדרשא חביבא ליה ליתני לאחות אשה לבסוף איידי דאיירי באיסור אחוותא תנא אחות אשתו וליתנייא להאי בבא לבסוף אלא תנא קורבי קורבי נקט תנא בתו ובת בתו ובת בנו דקרובי עצמו** [5] **ואיידי דתנא שלשה דורות למטה דידה תנא נמי שלשה דורות למטה דידה ואיידי דתנא שלשה דורות למטה דידה תנא שלשה דורות למעלה דידה ותנא אחותו ואחות אמו דקרובי עצמו ואיידי דאיירי באיסור אחוה תנא אחות אשתו ובדין הוא דליקדמה לכלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו דלא משום קורבא הוא דאסירא אלא איידי דאיירי באיסור אחוה תנא אשת אחיו שלא היה בעולמו והדר תנא כלתו ומאי אריא דתנא פוטרות ליתני אוסרות אי תנא אוסרות הוה אמינא אסור לייבם אבל מיחלץ חלצה קמ"ל וליתני אסורה לחלוץ מאי קעביד אלמה לא** [8]**אם אתה אומר חולצת מתייבמת כיון דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה ושלא במקום מצוה שריא משום הכי תני פוטרות ומאי אריא דתני מן החליצה ומן הייבום ליתני מן הייבום לחודיה אי תנא מן הייבום הוה אמינא מיחלץ חלצה יבומי לא מייבמה קמ"ל** [9]**כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה וליתני מן הייבום ומן החליצה א"נ מן החליצה לחודה אבא שאול היא דאמר** [7]**מצות חליצה קודמת למצות יבום מנינא דרישא למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי למעוטי**

דילדא מן אבוך מן איתתא אוחרת או מן אמך מן גבר אוחרא ואע"ג דדרשינן (לקמן כג.) מולדת בית וגו' בין שאומרים לאחיך קיים בין שאומרים לאחיך הולא מ"מ מן מקרא יוצא מידי פשוטו ואם היו שפיר בת שהיא בת שאשתו מק"ו הוא דילפת אבל בכלל אשה ובתה הוי שפיר בת שהיא בת שאשתו כדאמרינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין נג.) דאמרו שהיא אשת אביו הוא בכלל אשת אביו ובת אשתו היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה דאמר לר"י דחייב על בתה אע"ג דערות אשה ובתה לא תגלה כתיב דמשמע ביאה [4] דסברא הוא דאין תלוי בביאה דהא לא מיחייב על בת אנוסתו אלמא בקידושין תליא מלתא ואין סברא לומר דבתרוייהו תליא מלתא והא דלא מיחייב על בת אנוסתו כמו שפי' בקונטרס משום דאשה ובתה כתיב דמשמע לשון אישות מדלא כתב אם ובת ומיהו בהדיא בריש נושאין על המנוסה (לקמן ד' לז.) מפרש הש"ס טעמא אחרינא דערות שאר כתיב בהו בנשואין איכא שאר באונסין ליכא שאר [3]: **דאמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי.** יש מגיהין רב משום דרב יצחק בר אבדימי היה רבו של רב כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קי. ושם) איכא תנא דאמגייה לרב כחל אחוי ליה לרב יצחק בר אבדימי ובפ' כירה (שבת מ: ושם) ל"ל יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המדרש כו' ולא היה רבא בימיו דביום שמת רב יהודה [1] נולד רבא בפ' בתרא דקידושין (ד' עב:) [2] ואי"מ דע"כ גרסי' הכא רבא שהיה בר פלוגתיה דאביי ואמר בפ' הנשרפין (סנהדרין עו.) בתו מאנוסתו מנגן אמר אביי ק"ו על בת בתו ענש על בתו לא כ"ש רבא אמר רב יצחק בר אבדימי כו' וא"ל דתרי יצחק בר אבדימי היו) [3] : **מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו.** וה"ק מקמי אשת אחיו מאמו ומדא מנייהו נקט דתרוייהו לאו קרובי עצמו ניהו אלא ע"י קידושין וכלתו שהיא אשת בנו קרובה מנייהו טפי אבל אין לומר דוקא לגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו כלתו קרובה טפי אלא דכדאמרינן לענין עדות בב"ב (ד' קכח.) דאפי' מאן דמכשר באבא דאבא פסיל בן אחיו דע"כ לענין עריות אשת בנו קרובה טפי מאשת אח שהבן כרעיה דאבוה הוא דקאמיב בתו ובת בתו קרובי עצמו טפי מאמותו: **מאי אריא דתנא פוטרות.** פי' דמשמע אבל מי בעי מייבם ליתני אסורות לייבם: **אבל** מיחלין חלצה קמ"ל. אע"ג דמסיפא משמעינן דבריש לא בעיא חליצה דקתני בסיפא כל שיכולה למאן כו' מ"מ ניחא ליה נמי לאשמועינן בריש גופיה [1] : **כיון** דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה. ולא הוה מני אסורות הוה משמע כל שכן שלא במקום מצוה כיון דאיסור צרה מחמת ערוה קאמי מש"ה קתני פוטרות דהשתא במקום מצוה הוא דאסור ממילא קאי באיסור אשת אח [2] : **דמצות** חליצה קודמת. [3] השתא דקתני תרוייהו ושונה חליצה בריש משמע דחליצה קודמת אבל אי לא הוה מני אלא חליצה לחודה לא הוה משמע מידי: למעוטי

לא משמע איסורא משום צרתה של בת אלא הבא פוטרתה מייבום ואיסורא שביב עלה ממילא דהויא באיסור אשת אח שיש לה בנים ומשום אשת אח הוא דמיתסר שלא במקום מצוה דליכא איסור אשת אח עלה שריא: **וליתני מן הייבום לחודיה.** דהא עיקר מצוה היא וחליצה ממילא משמע: **ר"א מיחלן חלצה.** שלא להפקיע מצות ייבום לאבל יבומי לא משום גזירת הכתוב דלגרור [ויקרא יח] קמ"ל מתני' הואיל ופטרה הבא מזיקת יבום פטורה מן החליצה ©וכל היכא דאמרינן חולצת ולא מתייבמת משום ספקא הוא: **וליתני יבום גרישא.** דהוא עיקר דהא כתיב אם לא יחפוץ האיש לקחת וחלצה (דברים כה) הא אם חפץ לייבם מייבם [לקמן מד.] אבל אשת אחיו לא יבום גרישא: **אבא שאול היא.** כפ' החולץ (לקמן נט:) אבא שאול אומר הכותב ינמתו לשום גוי ולשום מישות כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר: **מגיגא דרישא.** דמשמע ט"ו ותו לא: **מגיגא דסיפא.** הרי אלו פוטרות דמשמע אלו ותו לא:

ז) ל"ע דשאר קאי על בתה ואמנם כתוס' לקמן (ל"ז) ד"ה עריות אותא כיון דכתיב שאר בקרא והייט דמתיב כרש הפרבה אל כל שאר בשרו וגו'. ב) נראה דל"ל הנה כבר פירש הקונטרס דהוי ליפרן לה מכ"ש וכו'.

למעוטי דרב ודרב אסי. וא"ת לימעט תרוייהו ממגינה דרישא דכיון דתנן ט"ו נשים ליכא למימר שייר וממעטי כולהו מדלא קתני לה כדאמר בפ"ק דקדושין (דף מז:) וכ"ת תנא ושייר והא מרבעה קתני [ה] וי"ל דהכא לא מצי למיתניהנו כדמסיק לפי שאינן בצרת צרה וליכא למעוטי מדלא קתני להו אלא מייתורא דמתני' [א] וטעמא דרב אסי ודפליג עליה אפרש לקמן [ו] בע"ה:

לפי שאינן בצרת צרה. וא"ת דמשכחת לה צרת צרה לענין בועל שנשאת לאחיו [ז] ולו אשה אחרת ומת בלא בנים [ב] דפוטרת צרתה מן הבועל לענין בועל ומי טומאה בה כמו לענין בעל ואם הלכה הלרה ונשאת לאחיו האני [ג] ולו אשה אחרת ומת כשם שהיא פטורה [ד] כך צרתה פטורה וי"ל דכיון דלגבי בעל לא משכחת צרת צרה אין לנו להמציר בטומאה דגבי בועל יותר מטומאה דגבי הבעל ועוד אר"י דדוקא בטומאה דכתיב גבי בעל הוי בעריות דכתיב בלשון לאו לא יוכל בעלה וגו' (דברים כד) אבל בבועל לא כתיב לאו אלא ונטמרה והיא נטמאה (במדב' ה) והא דפריך לקמן (ד' יא:) [ג] נבעלה טומאה כתיבה בה ונטמרה והיא נטמאה דמשמע דמשאי לחודיה דרש טומאה כתיב בה בעריות מצית למימר דלמאי דמשני למיקם עלה בנאלו לא סגי בהכהו דונטמרה והיא נטמאה:

מה אחות אשה מיוחדת כו'. וא"ת מה לאחות אשה שכן בידו לרבות כדפריך בפ' הבא על יבמתו (לקמן דף נד. ושם) [ד] וי"ל דאהיקש דר' יונה דסוף שמעתין (דף ח.) סמיך: **יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מאלו.** המ"ל יכול שאני מרבה אף שלא במקום מלוה [ה]: **טעמא דכתב רחמנא עליה הא** לאו הכי הוה אמינא **אחות אשה מייבמת.** ותימה לר"י דמנא ליה הא יימא דאי לאו עליה נמי אחות אשה לא מתייבמת דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ואיצטריך עליה למיסר לאשמעינן דבעלמא דאי דכה"ג אמר לקמן טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי אי [ו] וכ"מ דאשמועו אי דבריתא קפדיך [ז] דמשמע לישנא דאי לאו עליה ה"א דאי [ח] א"כ מאי משני רבא בסוף מסקנא עדוה גופיה לא לריכא קרא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת [ט] אלא ע"כ שומע אני לאו דוקא והכי קאמר (י) אם ת"ל דדחי הא כתיב עליה [יא] ומיהו עיקרא לאו הכי אתא [יא] ואר"י דאי בעלמא אין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת לא ה"ל לתנא למדרש עליה לאיסורא ולא ליצרך לגופיה אלא לאשמעינן דבעלמא דאי אינו אלא ס"ל למדרש להיתירא נאמר כאן עליה וגאמר להלן עליה מה להלן באחות אשה ואמר רחמנא יצמה יבא עליה דמסמכר טפי למדרש הכי ולאוקמי קרא לגופיה [יב] אלא ודאי סבר האי תנא עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ולא צריך קרא להיתירא ולהכי דריש ליה לגופיה לאיסורא ורב אשי דפריך לקמן (דף ח:) ממאי דהאי עליה לאיסורא דלמא להיתירא הרבא דמסיק דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת פריך כמו שפי' ר"י ברבי מאיר אבל כל כמה דס"ד דאמי לא מצי למיפרך הכי ורבא לא הוה ל"ל אלא להיתירא לא מצית אמרת דא"כ לגלות ערותה דחדא היכי משכחת לה כדמשני לקמן לקושיא דרב אשי דעיקר דקדוק הש"ס הוא מכח דלא דריש להיתירא אלא לפי דעתו של מקשה היה פשוט דעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת אשיב לו רבא האמת דאינו כן: **לא** תעשה שיש בו כרת מי דחי. וא"ת ואמאי לא יליפינן דלדחי מעשה דייבום דדחי לא תעשה דכרת דאשה אח וכ"ת דהיינו הא דקאמר לקמן (דף ז:) אלא איצטריך סד"א מיתי אחות אשה כמה מצינו מאשה אח דא"כ היכי דחי עלה מי דמי האם חדא איסורי הכא תרי איסורי הא לא מפלגינן בשום מקום ולפינן מכלאים בגילית אפי' תרי איסורי היכי בעי למילף ועוד דלקמן כי בעי למילף מפסח תמיד ומילה לא פרכינן הכי ועוד דשביק הש"ס אשת אח דקאי בה ולא מסיק לה אלא לבסוף ועוד דחדא איסורא מיהא נילף מאשת אח [ג] אלא על כרחך לקמן לאו בכל דוכתי בעי למילף מאשת אח דקאי אלא דוקא אחות אשה דדמיק

דרב ודרב אסי. דאמר רב צרת קטנה לאשה אשה זיבתה ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שהיהן פטורות ורב אסי אמר צרת אילונית לאשה אשה היה נשוי אילונית ולאשה אחרת ומת בלא בנים שהיהן פטורות ותרוייהו בפירקין (דף יא.): **צרת ממאנת.** הרי שהיה לאחיו יתומה קטנה ולאשה אחרת ומת ומיאנה הקטנה בינים זה היא וצרתה אסורה לו ומתני' דשמעי' דלקמן ע"ג דאסירא עליה לא מיפטרה מחליצה דהך איסורא מדרבנן היא כדאיתא בפירקין גזירה משום צרת בתו ממאנת: **מחזיר גרושתו.** אחיו שגירש אחת מהני נשיו ונשאת לאחר ועבר והחזירה לאחר מיתת בעלה ומת בלא בנים שהיהן אסורות א] להתייבם ואשמועינן מיעוטא דמתני' דחליצה בעיא: **ליפינהו.** לסוגות ולאיונות בהדי הנך דמתני' הואיל ופוטרות צרותיהן: **לפי שאינן בצרת צרה.** דכל הנך דמתני' איכא למיתני הלכה צרתה ונשאת לאחיו האני כו' שהרי אינה ערוה אלא לזה אבל לאחיו האני לחוויות הן ואם יבמה אפי' את הלרה ולו אשה אחרת ומת ופלגו לפני זה פטורה אף הבכרית מפני שהיא צרת צרתה של בתו אבל בסוגות ואיונות ליכא למיתני הלכה צרתה ונשאת לאחיו האני דהא אסורה לו על כל האחין היא אסורה ושהאיסור בא לה מכח קדושי בעלה הראשון וכולן שוין בהן: **מנה"מ.** דערוה וצרתה וצרת צרתה לעולם פטורות: **עליה מה תלמוד לומר.** לכתוב לגלות ערותה בחייה ומשמע נמי שבחיי אשתו נאסרת עליו אחותה ולאחר מיתה מותרת: **שומע אני אפי'.** נפלה לפניו לייבום אחת מן הערריות תתייבם: **לערוה.** לרות הרבה משמע מדלא כתיב לצור: **דומה לרת.** בפרשת ערוה (ויקרא יח) כתיב בתר כולהו ונכרתו הנפשות העושות וכל שזולתו כרת שגגתו חטאת כדיליף בפירקין (דף טו.): **ת"ל נשיס.** תו ליכא עריות בכרת חוץ משש עריות של משנתינו שלא בהסס לד ייבום לעולם: **יכול שאני מרבה כו'.** שנשואות לאחיהם שיהו לרותיהן אסורות ליגשא לזה: **שאין לרה אלא מאח.** הואיל ופטרה הכתוב מזיקתו הרי היא עליו באיסור אשת אח שיש לה בנים שהיא בכרת דכתיב[ב] ערות אשת אחיך אבל בעלמא לא רמי' איסור אשת אח עלה ושריא ליה: **עונש מיגן.** אם ייבם ערוה או לרתה: **ה"א אחות אשה מייבמת.** מייבם: **מאי טעמא.** והלא בכרת קאי עלה: **דאפי' עשה.** דייבום: **ודחי אח לא תעשה.** דמקרא ילפינן לאפי' עשה ודחי ל"ת כדמפרש ואזיל: לא תעשה גרידא מגלן דדחי דכתיב

למעוטי דרב [ו] ודרב אסי למעוטי מאי אי סבירא להו דהדדי הדא למעוטי צרת ממאנת והדא למעוטי צרת מחזיר גרושתו ואי לא סבירא להו דהדדי הדא למעוטי דחבריה והדא למעוטי אז צרת ממאנת או צרת מחזיר גרושתו לרב ולרב אסי ליתנינהו [ז] לפי שאינה בצרת צרה מנה"מ דת"ר [ח] אשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה בחייה עליה מה ת"ל לפי שנאמר [ט] ובמה יבא עליה שומע אני אפי' באחת מכל עריות האמורות בתורה הכתוב מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה ואמר רחמנא לא תקח ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור [א] [יא] ואין לי אלא צרתה צרת צרתה מנין ת"ל לצרור ולא לצור ואין לי אלא אחות אשה שאר עריות מנין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם ואין לי אלא הן צרותיהן מנין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם וצרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה מכאן אמרו חכמים חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם יכול שאני מרבה אף שש עריות [ב] חמורות מאלו שיהו צרותיהם אסורות אמרת מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר ליגשא לאחים ואסורה ליבם וצרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר ליגשא לאחים ואסורה ליבם צרתה יצאו שש עריות חמורות מאלו הואיל דאי אפשר ליגשא לאחים צרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאח אזהרה שמענו עונש מניין אמר קרא [ג] כי כל (איש) אשר יעשה מכל התועבות וגו' טעמא דכתב רחמנא עליה הא לאו הכי ה"א אחות אשה מייבמת מאי טעמא [יא] דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה אימר דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה לא תעשה גרידא [ט] לא תעשה שיש בו כרת מי דחי ותו לא

מסורת הש"ס

ז א מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל"ט וסי"ד מהל' יבום הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: ויקרא יח יח
2. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה
3. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא יח כט

תוספות ישנים

למעוטי דרב ודרב אסי. וא"ת למה לי תרי מיני מחד מיגינא ממעטינן כלהו דכיון דתני מיגינא לא שייר מידי. וי"ל דאלטנרין יתור מגינא למעוטינהו דאי לאו הכי הוה אמינא דשמא מתני' סבירא קמיתיה דרב ורב אסי והא דלא תני להו לפי שאינן שוות לנטלה דמתני' לפי שאינן בצרת צרה דלאמרינן לקמן לגבי אלטנרין יתור דמתני' לאשמעינן ד"א דמתני' פוטרות צרותיהן אבל דרב אסי ורב אסי אינם פוטרות: למעוטי צרת ממאנת דאמרינן לקמן (יב.) דאמורה וטעמא דגזרה משום צרת בתו דממאנת והא דאמרינן (לקמן) (ב:) וכולן שמיאנו לרותיהן מותרות התם מיירי דמיאנה בבעל דאלנלא מלמא דלא הוה אשת אחיו אבל הכא אייירי דמיאנה בעצם. וי"מ אמאי לא קאמר למעוטי דשמואל דקאמר לקמן צרת ממאנת אסורה כמו אסורה (שמותיהם אלו) רב ורב אסי. וי"ל דמשו"ה לא הזכיר הכא (למעוטי ד)שמואל משום דאיכא למימר דשמואל סבר לה שפיר מעוטא דמתני' דאיתה אסורה מחליצה ומיבום אלא מאלן מלגלי ולא מאלן מלגלי ד) ואי נמי אמת ס"ל דבר אחלון לא קאמר אבל לעיל קאמר שפיר למעוטי דרב ורב אסי דכיון דאמר רב מותרת כתיב בה בעריות (הוי) [הרי] אסורה מחליצה ומיבום וכן רב אסי דמתני' אילונית מוהיה הבכור אבר אלא ס"ב אשיב ליה עדוה ופטורה מן החליצה ומן הייבום וכן לרתה ולא מצי סבר כמתני' דממעטו להו. לכהי הזכיר בהדיי לעיל למעוטי דרב ורב אסי והכא לא קאמר למעוטי דשמואל. דשמואל נמי מצי סבר כן דאיתה פוטרת לרתה מחליצה ומיבום דמחלן אלנה דטעמא דשמואל לא הוי מקרא אלא (גזירה) משום צרת בתו ממאנת: **ואמר** רחמנא לא תקח עליה. וקשה מאי חזית דסך דרשא דעליה דרשא לאיסורא ואמרת דאפילו במקום יבום אמר רחמנא לא תקח (ואפוך) [ואיפוך] אנא ואמינא דהאי עליה דאמר רחמנא גבי אחות אשה שרא ליה גבי יבמה דכתיב יבא עליה. ותי' הר"י משום דשקלא וטריא דהאי שמעתא דלקמן דעשה דוחה לא תעשה. וקס"ד דלא משויא חילוק בין לא תעשה גרידא ובין לא תעשה שיש בו כרת דבתמריהו אתריבא אתי עשה ודחי לא תעשה וכיון שכן עליה לגיתיה לא אלטנרין אלא ודאי לאיסורא הוא דעבדינן ג"ש: **שאין** לרה אלא מאח. וזה ק"ל אמאי אלטנרין לגמור שאין לרה אלא מאח ולא אמר אלטנרין לגמור שאין לרה אלא מאח ולא אפשר להנשא לאחין לרותיהן מותרות. ואפשר לתרץ דאלטנרין דאי לא הוה אמר אלא מאח אבל אחות אשה לא אפשר לה לגרותיהן מותרות משום דלא אפשר לה לגיסיהי כלל אבל הכי ד"ו הוה אמינא דיבוא הכי שם עריות הוא לגרותיהן מותרות משום דלא אפשר לה לגיסיהי אבל אם אמר אלטנרין דאי לא הוה אמינא הכי שם עריות הוא לגרותיהן מותרות א

מסורת הש"ס

(א) ברכות י. [ע"ש], ב) [מכות כג.], ג) ברכות כח:, ד) [פסחים כח:], ה) סנהדרין סז:, ו) ברכות כח: [נקמן לז.], ז) נקמן מט. [לז.], ח) רש"ל מ"ז, ט) [עיין תוספות חגיגה י: ד"ה לעבור], י) [ל"ל שמעון], כ) [ועיין תוס' פסחים מג: ד"ה מ"מ לא מיירא תוס' ועכין ג: ד"ה סני כהנים], ל) [ל"ל פסחים],

תורה אור השלם

1. לא תלבש שעטנז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יא-יב
2. סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּם בְּאֱמֶת וְיֹשֶׁר: תהלים קיא ח
3. לא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: דברים כה ד
4. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה
5. מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה: שמות כב יז
6. כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת: שמות כב יח
7. לֹא יִקַּח אִישׁ אֵת אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו: דברים כג א
8. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לְאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּה לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: דברים כב כט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שאין חומסין אין כו'. נ"כ עיין במכות דף כג רש ע"א ד"ה אין חומסין אין מגערין כה שלא תאמר אי אפשי בו עכ"ל: (ב) ד"ה ממנו וכו' דסמוכה פרשה: (ג) ד"ה לנוסח בנו וכו' נאופסה הס"ד ואמ"כ נ"ל ד"ה ומשיך ליה לא יקח איש וכו' ודרשינן סמוכין דבאנוסה משתעי ומפותה באנוסה דשתיהן אינן בתור' אישות ומסקנא דמילתא דרב גידל בפרק נושאין על האנוסה הס"ד:

מוסף תוספות

א. אבל לקמן לא אתי למילף מאשת אח אלא אחות אשה דוקא. תוס' הרא"ש. ב. ועיקר מצות יבום לא נאמרה אלא במקום אשת אח. תוס' הא"ש. ג. אבל בעלמא אי לא מקיים עשה במקום לא תעשה, בדוכתא אחריתי מיהא מתקיים, כגון אחות אשה אי לא מתקיים בה מצות יבום מתקיים באחריניתא, תוס' הרא"ש. ד. דאי לא מקיים בשער דאיסור דאיהו בדעים. תוס' הרא"ש. ה. ואיכא מילי טובא דרחו שבת דכל מלאכה לאו אהנהו דרחו שבת קאמר. תוס' הרא"ש. ו. דהא לא תעשה חמור. רשב"ם. ז. דכיון דאמר רחמנא יבם אין שומעין לה. רמב"ן. דלעולם דרשא אתיא למאי דאיצטריך לן ולאפוקי מסברא דילן דאי לא לישתוק, והכא מסברא לא דחי אפילו דרציצת ל"ח דכלאים ולקמן מסברא חומסים ליבמה כדי לקיים מצות יבום ואחרי כן אם תרצה להיות מורדת תהא כאותן שכופים אותם להוציא כיון שהוא רוצה לקיים מצות יבום. ריטב"ם. ח. כדדרשינן בריש פ' אלו עוברין (פסחים מג:) דנשים חייבות באכילת מצה משום דכתיב לא תאכל חמץ וכל שישנו בלא תאכל חמץ ישנו אכול מצה (ובסוף פ"ק דקידושין (לה:) נמי דרשינן לא תקיפו פאת הראשם ולא תשחית את פאת זקנך כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה. תוס' הרא"ש. ט. מה תפילין מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אף כל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות. תוס' הרא"ש. י. דכתיב בחד קרא. שיטה מקובצת ברכות ג: יא. והיינו טעמא דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות דדוקא במצה והקהל כתב רחמנא לומר דחייבות אבל כל מ"ע שהזמן גמרא בעלמא נשים פטורות דכיון דאין מלמדין (שני כתובים הבאים כאחד) הוו כמו מיעוטא, דוקא הני חייבות אבל אחרינא לא. קידושין לה. תוס"ש אלא. יב. דנימא כל שישנו בגדילים ישנו בלא תלבש והני נשי שאינן בגדילים אינן בלא תלבש. מ"ש הא"ש. יג. גבי משלחין בגדים בין תפורין ופרוץ כלאים למאי חזו לימא מתני' כמ"ד נשים פטורות מן הציצית וחזו לנשים. שפעות כ: תוס"ש כל. יד. וי"ל דשוה הכתוב אשה לאיש, (עיין קידושין לה.). ערכין ג: תוד"ש הני. טו. אע"ג דר' יהודה לא קבל לה לאותה גזירה שוה מדקאמר הכא דמשכפה בסקילה איכא למימר שקיבל התיבות לדרוש מהן גזירה שוה אבל לא קיבל להיכן ניתנו לדרוש, הלכך אי לאו הך דרשא דדרש ר' יהודה הכא גזירה שוה דלא תחיה ולא הוה דריש סמוכים. תוס' הרא"ש. טז. לאו סמוכים ממש דריש אלא. קידושין נג. תוד"ש ומעיר. יז. אי הוה מופנה אז מוכח. תוס' הרא"ש. יח. וא"ת והא בסוף קרא דלא יבא פצוע דכא בינתיים ר"ל דכיון דלאו בני בנים ניתנו ולא שייך מיירייהו ממזר לא חשיב הפסק. לקמן מט. תוד"ש ומעיר. יט. דמאי אולמיה דהאי מהאי תרוייהו סמוכים ניתנו ודרשינן להו מטעם זה דמוכח או מופנה. תוס' הרא"ש. כ. ומופנה נמי לא הוי דהא מיצרך צריך כדאיתא בפ' ד' מיתות (סנהדרין נד:) אם אינו ענין לשוכב הנהו ענין לשכב ואפקיה רחמנא לשוכב בלשון נשכב מה שוכב ענש והזהיר אף נשכב ענש והזהיר. רשב"ם. כא. מדסמכה לנשואין ניחא לאוקומה בשומרת יבם דאיכא מיהא דיקת נשואין, ואע"פ שכבר הוחזר עליה מערות אחי אביך ומלאו של יבמה לשוק והוכפלה וחזרה והוכפלה לעבור עליה בשלשה לאוין. מאירי.

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה יד סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסה סעיף ד וגרכ' אלפס פרק ז דכתובות דף קא:):
ט ב מיי' פי"ח מהל' עבודת כוכבים הל' טו סמג לאוין נה (טוש"ע י"ד סימן קנט):
י ג מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יג:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה וכי מפני שסמכו עניין לו וכו' ה"פ בעלמא אלא דבמשנה תורה וכו'. נ"ב אבל הרא"ש מי' לד יד ע"ד בסופו כתב דדוקא במשנה תורה דרש ולא בכל התורה ובעמא משום דכל התורה מפי הגבורה נאמרה ואין מוקדם ומאוחר אבל משה שסידר משנה תורה פרשה אחר פרשה לא סידר אלא להדרש עכ"ל:

תוספות ישנים

א) ועיד ר"ל דיין דאיכא קרא דממעטו לה (במדבר טו לח) כי יסראל ולא בנות ישראל) וס"מ דאין לומר לה (להדדין) דלימא כל שישנו בלא תלבש ישנו בגדילים. וכן איפכא משום דלא: אחד זימנא הוו תרוייהו חד הוי אזמן גרמא ואחד אין להשותם לא בחיוכם ולא בפטורים. ולא דמי לה דאמרינן כל שישנו בבל תעבד ממך ישנו בקום אכול מצה דבחד זימנא אימתא וכבולה (הוי) זמן גרמא: אלא אוב ידעוני בכלל מכשפים היו כו'. והקשה הר' יעקב מאוליי"ש אמאי לא אמרינן אוב ידעוני הוה דבר שהיה בכלל ויש מן הכלל דמכשפה לידון בדבר המדש בסקילה וא"כ אי אתה רואי להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש וא"כ איך קאמר שנאמר על הכלל אינו מוב אוב ידעוני בסקילה אף מכשפה בסקילה וי"ל דאין זה נקרא דבר המדש כיון שאינו מוהר המכלל מעיקר ולא בקרא דבר המדש מעורב. וכן פי' הקונטרס לקמן גבי אפם מוהרא דלא דמי לאפם מוהרא דעוקרו ממש מן כלל שאר אשמות לחיות כל דמוי קרב על גבי המזבח ולא נמנו בהוצות שלא ממנה כלל דין זה בשאר אשמות אבל בכאן מיתה היתה לו ולא לדון לתוספת מיתה. ועי"ל דלא הוי דבר המדש כיון דתנן אינה פורפרת אלא אחת לאשמעינן דלא מיקם אלעזר לומר דהוא בתנן כמו שאר מיתה שהם המאורה בתורה אלא אחת אוב ידעוני לגלוי דהוא בסקילה:

מוסף רש"י

סמוכים לעד לעולם. בדברי תורה כתיב נאמנים כל פקודיו סמוכים לעד, סמוכים כל פקודיו עשויים באמת ויסר ולעוקר ולא דבר רק (ברכות י). שאין חומסין אותה. אין מגערין בה שלא תאמר אי אפשי בו (מכות כג). מכשפה לא תחיה. ולא פירש בחיו מיתה אמות, ונאמר אלו כל שוכב עם בהמה מות יומת (ברכות כא:). סמכו עניין לו. מכמתו פרשת מכשפה לו תחיה לשוכב עם בהמה. עניין, פרשה (סנהדרין סז:). מה שוכב עם בהמה בסקילה. הא יגמין לה מדמיהם כם דכתיב כם בפרשת קדושים תהיו, וגמרינן לה מאוב וידעוני דכתיב בהו באוב יגמרו אותם דמיהם כם (שם) אי: כלומרינן לה בסנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ד:) בגזירה שוה דמהגיהנו דכתיב מכי הרוג מהרגנו ממיתה, אף מכשף בסקילה (ברכות שם). א"ל ר' יהודה. לא דרש סמוכין, וכי מפני שסמכו עניין לו. לשוכב עם בהמה, נוציא זה. המכשף, לסקילה. שהא תמורה מכל מיתות שבתורה (ברכות שם) לו: נוציא את זה מדין מיתות קלות לסקילה המתוה מטולן (סנהדרין שם). אלא. מקרא מפורש יש לו במקום אחר שהוא בסקילה (ברכות שם) מכלל ופרט אל למד בסקילה (סנהדרין שם). אוב וידעוני בכלל מכשפים היו. בכלל לא תחיה דכל המכשפים היו, ולמה יצאו. כפני עצמן כשהפרישן לסקילה, כלומרינן בגמרא יגמין אותם דמיהם כם. להקישו להם. אם כל הכלל. שזו מדה בתורה שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (ברכות שם וכנ"ל סנהדרין שם). בשומרת יבם הכתוב מדבר. שומרת יבם של אביו רוצה לגמיו, והרי כבר הוחזר עליה משום ערות אחי אביך, אלא לעבור על זו בשני לאוין (דברים כג א).

מכלי

דכתיב [1] לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך ואמר רבי אלעזר [ו] סמוכים מן התורה מנין שנאמר [2] סמוכים לעד לעולם עשוים באמת וישר [3] ואמר רב ששת אמר ר' אלעזר משום רבי אלעזר בן עזריה [ח] מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה שנאמר [3] לא תחסום שור בדישו וסמיך ליה [4] כי ישבו אחים יחדיו [ט] ואמר רב יוסף אפילו למאן דלא דריש סמוכים בעלמא במשנה תורה דריש דהא ר' יהודה בעלמא [ז] לא דריש ובמשנה תורה דריש ובעלמא מנלן דלא דריש דתניא [י] בן עזאי אומר נאמר [5] מכשפה לא תחיה ונאמר [6] כל שוכב עם בהמה מות יומת סמכו ענין לו מה שוכב עם בהמה בסקילה [כ] אף מכשפה בסקילה א"ל ר' יהודה וכי מפני שסמכו ענין לו נוציא זה לסקילה אלא אוב וידעוני בכלל מכשפים היו ולמה יצאו להקיש להם ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה אף מכשפה בסקילה ובמשנה תורה מנלן דדריש דתנן [ל] נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו ואמר רב גידל אמר רב מ"ט דרבי יהודה דכתיב [7] לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו [מ] כנף שראה אביו לא יגלה וממאי דבאנוסה כתיב מעליותה דקרא דכתיב [8] ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף וסמיך ליה לא יקח איש וגו' ורבנן אי הוה סמיך ליה כדקאמרת השתא דלא סמיך ליה [נ] (דכתיב לא יקח איש את אשת אביו בנתים) בשומרת יבם הכתוב מדבר [ס] ולעבור עליו בשני לאוין ובמשנה תורה מאי טעמא דדריש איבעית אימא משום דמוכח ואיבעית אימא משום דמופני איבעית אימא משום דמוכח דאם כן לכתביה רחמנא גבי עריות ואיבעית אימא משום דמופני דאם כן לכתוב רחמנא לא יקח איש את אשת אביו לא יגלה כנף אביו למה לי

ש"מ

דכמסיק טעמא דמואל ומאיסתרי מאיסתרי ולהכי קאמר מיתי מחות מאשה מאשה אח ולא קאמר מיתי מחות מאשה אח כדאמר בכל הני לקמן מיתי ממילה מיתי מכיבוד אב ואינו מזכיר אחות מאשה אח לגמילף בכל דוכתין קאמר [א] ואומר ר"י דמאשה אח לא מצי למילף בעלמא לדידהי עשה לא תעשה שיש בו כרת דשאני אשה אח מאחותו בכך [ב] ומי אפשר בענין אחר לקיים מצות יבום דאל"כ בטלה מצות יבום [ג] אבל מכלאים בגליית יליפי' שפיר בעלמא דאי לא מקיימת מצות תכלת בפשתי' מקיימת בצמר ואפ"ה דמי וכן וגלח את כל שערו דמצורע [ד] מקיים בשאר דיתר דכל שערו קרינא ביה כמו כל מלאכה לא תעשו דשבת [ה] דלא קאי אלא במלאכות דלא דמו שבת אל"כ כל שערו ממש וגבגרטו פאת ראשו וזקנו וכן כל הני דמייתו מיקיימי בדוכתא אחריתי:

דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים וכו'. ואיפכא ליכא למימר דבמקום גדילים לא תלבש שעטנז כדאמר בסמוך במקום כי ישבו לא תחסום דל"כ לשמוק קרא מיניה וממילא ידעינן דלא דמי עשה דלית לאו דכלאים [ו] וגבי יבמה נמי בסמוך ליכא למידרש כי הכא דבגלאו קרא ה"א דחוסמין אותה ולא יאכלו לה עד לכרחו [ז] הקשה ה"ר יעקב דאולייני"ש דליתייבו נשים בגיליא לאים לן למימר כל שיהו בלא תלבש שעטנז ישנו בגדילים [ח] אף ע"ג דלאו היקש הוא אלא סמוכים דתרי קראי עינהו מ"מ דרשינן הכי בפ"ק דערכין (דף ג:) והתכלת (מנחות מג.) דקאמר הכל חייבין בגיליא כהנים לויים וישראלים ומסיק דהכהנים איקטריך ליה סד"א הואיל ואיסתרי גייהו בלאים בגיליא נמי לא לחייבו קמ"ל הני דאיסתרי בעידן עבודה שלא בעידן עבוד' לא איסתרי הוו מיפטרי בגיליא דהוה דרשינן כל שאיו בלא תלבש שעטנז איו בגדילים כ"ש שיש בו לדרוש לחומרא ולחייב נשים בגיליא וי"ל דהא דנשים פטורות בגיליי' הייגו משום דליף לה (קדושין לה.) רב אחא בר אשאמות לחיות כל דמוי קרב על גבי המזבח ולא נמנו בהוצות שלא ממנה כלל דין זה בשאר אשמות אבל בכאן מיתה היתה לו ולא לדון לתוספת מיתה. ועי"ל דלא הוי דבר המדש כיון דתנן אינה פורפרת אלא אחת לאשמעינן דלא מיקם אלעזר לומר דהוא בתנן כמו שאר מיתה שהם המאורה בתורה אלא אחת אוב וידעוני לגלוי דהוא בסקילה:

ומשכחת לה תמיה לשוכב עם בהמה. עניין, פרשה (סנהדרין סז:). מה שוכב עם בהמה בסקילה. הא יגמין לה מדמיהם כם דכתיב כם בפרשת קדושים תהיו, וגמרינן לה מאוב וידעוני דכתיב בהו באוב יגמרו אותם דמיהם כם (שם) אי: כלומרינן לה בסנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ד:) בגזירה שוה דמהגיהנו דכתיב מכי הרוג מהרגנו ממיתה, אף מכשף בסקילה (ברכות שם). א"ל ר' יהודה. לא דרש סמוכין, וכי מפני שסמכו ענין לו. לשוכב עם בהמה, נוציא זה. המכשף, לסקילה. שהא תמורה מכל מיתות שבתורה (ברכות שם) לו: נוציא את זה מדין מיתות קלות לסקילה המתוה מטולן (סנהדרין שם). אלא. מקרא מפורש יש לו במקום אחר שהוא בסקילה (ברכות שם) מכלל ופרט אל למד בסקילה (סנהדרין שם). אוב וידעוני בכלל מכשפים היו. בכלל לא תחיה דכל המכשפים היו, ולמה יצאו. כפני עצמן כשהפרישן לסקילה, כלומרינן בגמרא יגמין אותם דמיהם כם. להקישו להם. אם כל הכלל. שזו מדה בתורה שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (ברכות שם וכנ"ל סנהדרין שם). בשומרת יבם הכתוב מדבר. שומרת יבם של אביו רוצה לגמיו, והרי כבר הוחזר עליה משום ערות אחי אביך, אלא לעבור על זו בשני לאוין (דברים כג א).

ומשכחת לה תמיה לשוכב עם בהמה. עניין, פרשה (סנהדרין סז:). מה שוכב עם בהמה בסקילה. הא יגמין לה מדמיהם כם דכתיב כם בפרשת קדושים תהיו, וגמרינן לה מאוב וידעוני דכתיב בהו באוב יגמרו אותם דמיהם כם (שם) אי: כלומרינן לה בסנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ד:) בגזירה שוה דמהגיהנו דכתיב מכי הרוג מהרגנו ממיתה, אף מכשף בסקילה (ברכות שם). א"ל ר' יהודה. לא דרש סמוכין, וכי מפני שסמכו ענין לו. לשוכב עם בהמה, נוציא זה. המכשף, לסקילה. שהא תמורה מכל מיתות שבתורה (ברכות שם) לו: נוציא את זה מדין מיתות קלות לסקילה המתוה מטולן (סנהדרין שם). אלא. מקרא מפורש יש לו במקום אחר שהוא בסקילה (ברכות שם) מכלל ופרט אל למד בסקילה (סנהדרין שם). אוב וידעוני בכלל מכשפים היו. בכלל לא תחיה דכל המכשפים היו, ולמה יצאו. כפני עצמן כשהפרישן לסקילה, כלומרינן בגמרא יגמין אותם דמיהם כם. להקישו להם. אם כל הכלל. שזו מדה בתורה שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (ברכות שם וכנ"ל סנהדרין שם). בשומרת יבם הכתוב מדבר. שומרת יבם של אביו רוצה לגמיו, והרי כבר הוחזר עליה משום ערות אחי אביך, אלא לעבור על זו בשני לאוין (דברים כג א).

ומשכחת לה תמיה לשוכב עם בהמה. עניין, פרשה (סנהדרין סז:). מה שוכב עם בהמה בסקילה. הא יגמין לה מדמיהם כם דכתיב כם בפרשת קדושים תהיו, וגמרינן לה מאוב וידעוני דכתיב בהו באוב יגמרו אותם דמיהם כם (שם) אי: כלומרינן לה בסנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ד:) בגזירה שוה דמהגיהנו דכתיב מכי הרוג מהרגנו ממיתה, אף מכשף בסקילה (ברכות שם). א"ל ר' יהודה. לא דרש סמוכין, וכי מפני שסמכו ענין לו. לשוכב עם בהמה, נוציא זה. המכשף, לסקילה. שהא תמורה מכל מיתות שבתורה (ברכות שם) לו: נוציא את זה מדין מיתות קלות לסקילה המתוה מטולן (סנהדרין שם). אלא. מקרא מפורש יש לו במקום אחר שהוא בסקילה (ברכות שם) מכלל ופרט אל למד בסקילה (סנהדרין שם). אוב וידעוני בכלל מכשפים היו. בכלל לא תחיה דכל המכשפים היו, ולמה יצאו. כפני עצמן כשהפרישן לסקילה, כלומרינן בגמרא יגמין אותם דמיהם כם. להקישו להם. אם כל הכלל. שזו מדה בתורה שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (ברכות שם וכנ"ל סנהדרין שם). בשומרת יבם הכתוב מדבר. שומרת יבם של אביו רוצה לגמיו, והרי כבר הוחזר עליה משום ערות אחי אביך, אלא לעבור על זו בשני לאוין (דברים כג א).

ומשכחת לה תמיה לשוכב עם בהמה. עניין, פרשה (סנהדרין סז:). מה שוכב עם בהמה בסקילה. הא יגמין לה מדמיהם כם דכתיב כם בפרשת קדושים תהיו, וגמרינן לה מאוב וידעוני דכתיב בהו באוב יגמרו אותם דמיהם כם (שם) אי: כלומרינן לה בסנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ד:) בגזירה שוה דמהגיהנו דכתיב מכי הרוג מהרגנו ממיתה, אף מכשף בסקילה (ברכות שם). א"ל ר' יהודה. לא דרש סמוכין, וכי מפני שסמכו ענין לו. לשוכב עם בהמה, נוציא זה. המכשף, לסקילה. שהא תמורה מכל מיתות שבתורה (ברכות שם) לו: נוציא את זה מדין מיתות קלות לסקילה המתוה מטולן (סנהדרין שם). אלא. מקרא מפורש יש לו במקום אחר שהוא בסקילה (ברכות שם) מכלל ופרט אל למד בסקילה (סנהדרין שם). אוב וידעוני בכלל מכשפים היו. בכלל לא תחיה דכל המכשפים היו, ולמה יצאו. כפני עצמן כשהפרישן לסקילה, כלומרינן בגמרא יגמין אותם דמיהם כם. להקישו להם. אם כל הכלל. שזו מדה בתורה שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (ברכות שם וכנ"ל סנהדרין שם). בשומרת יבם הכתוב מדבר. שומרת יבם של אביו רוצה לגמיו, והרי כבר הוחזר עליה משום ערות אחי אביך, אלא לעבור על זו בשני לאוין (דברים כג א).